

Надія ПАСМОР,

ORCID: 0000-0001-5347-4005

кандидатка педагогічних наук,
директорка Наукової бібліотеки,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

Ольга САМОФАЛ,

завідувачка інформаційно-
бібліографічного відділу
Наукової бібліотеки,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

**БІБЛІОТЕКА СУЧАСНОГО УНІВЕРСИТЕТУ:
ЗМІНА ІНФОРМАЦІЙНОГО ОБРАЗУ**

УДК 027.7:004

У статті розглянуто окремі аспекти трансформації бібліотеки сучасного університету, надано короткий аналіз таких глобальних трендів, як цифровізація, відкритість, нові методики навчання, трансфер інновацій, що впливають на зміну інформаційного образу бібліотеки. Підтверджено, що формування у сучасному університеті інноваційного середовища, інформаційних ресурсів і Workplace сприяє створенню атмосфери відкритості, втіленню нових ідей,

стимулює до використання новаторських, креативних підходів при вирішенні завдань бібліотечно-інформаційного забезпечення освітньо-наукового процесу вишу.

Ключові слова: компетентність, інноваційна бібліотека, Workplace, фасилітатор, наукометричне просвітництво, Наукова бібліотека Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

За сучасних умов на трансформацію бібліотеки закладу вищої освіти впливають глобальні тренди, які, крім іншого, виступають технологічними та суспільними драйверами розвитку. Серед них передусім слід зазначити такі, як: цифровізація життя; відкритість (відкрита наука, відкрита освіта); нові методики навчання (змішане та мобільне навчання, відкриті освітні ресурси); відкрита наука (наукові дослідження, трансфер інновацій) та ін.

З огляду на це серед завдань сучасного університету є зміна інформаційного образу бібліотеки, що вважається вимогою часу. Як наслідок, виникає необхідність трансформувати професійні компетенції бібліотекаря і лідера бібліотеки, оскільки вони мають володіти навичками діяти на випередження задля забезпечення “операційної стійкості, багатоканальної взаємодії та своєчасного реагування на відновлення” [1]. Для цього, на переконання глобальних інноваторів світу, “потрібно швидше впроваджувати інновації”, засновані на передових технологіях, вводити в практику новітні digital-проекти [2].

Більш того, чим серйозніші трансформації в суспільстві, вищій освіті й науці, тим гострішою стає потреба в оновленні інформаційного образу бібліотеки, підвищенні кваліфікації, безперервному навчанні бібліотечних фахівців. Згідно із стратегічними прогнозами розвитку професій Міжнародного кадрового порталу Head Hunter Україна та британської дослідницької групи The Future Laboratory для того, щоб успішно діяти в майбутньому, інформаційний фахівець має відповідати таким вимогам: 1) навчатися впродовж життя; 2) вміти працювати віддалено; 3) бути крос-функціональним, працювати на стику професій; 4) удосконалювати знання з ІТ-технологій; 5) вміти керувати потужними цифровими архівами; 6) бути фахівцем у big date, тобто вміти аналізувати і розподіляти великі обсяги інформації; 7) вміти са-

мостійно навчатися; 8) бути універсальним, вміти творчо мислити, цілеспрямовано досягати цілей; 9) володіти не лише комп'ютерною, а й мережевою грамотністю; 10) володіти кількома мовами [3, с. 13].

Беручи все сказане до уваги, а також прагнучи проводити діяльність відповідно до визначених університетом пріоритетів і прийнятих стратегій як своєї адженди (порядку денного) сталого розвитку, бібліотеки мають перетворюватися на *Supporte* (підтримка) структур, які через функціональні дії, інформаційні ресурси, інноваційні рішення впливають безпосередньо на інтеграцію вишу в міжнародний освітній та науковий простір. Таким чином, бібліотека університету, пам'ятаючи про тотальну інформатизацію й поширення дистанційної форми навчання, впевнено рухається у бік автоматизації, створення *Digital Workplace* (цифрове робоче місце, простір), використовуючи у діяльності нововведення, переносючи інформаційно-бібліотечні процеси у цифрове середовище, об'єднуючи різні сервіси на консolidованій цифровій платформі [4]. При цьому саме інновації, створення цифрового робочого місця бібліотечного фахівця спрощують комунікації, створюють атмосферу відкритості, сприяють втіленню нових ідей, стимулюють формування новаторського, креативного мислення бібліотекарів, що, у свою чергу, дозволяє оперативно задовольнити інформаційні запити, навіть надскладні, університетської спільноти. Вказане вкрай важливо, бо зв'язок "бібліотека→викладач→студент" вказує на вплив інформаційного середовища на освітній і науковий процес у виші, а це, звісно, зумовлює включення у процес обслуговування користувачів наступних дидактичних принципів: спрямованість (послідовність), свідомість, активність, доступність, зворотній зв'язок тощо.

Усе наведене вище дозволяє стверджувати, що в інноваційному просторі сучасного ЗВО бібліотека – це інтелектуальна, комунікаційна, інформаційна відкрита платформа; надійний партнер університетської та фахової спільноти у розвитку освітньо-наукового середовища й надання цифрових знань. З огляду на це діяльність бібліотеки стає більш процесно-орієнтованою, багатогранною, різноманітною і фундаментальною, що, власне, й відповідає місії вишу, його стратегічним пріоритетам, інноваційним підходам до інформаційного забезпечення

освітнього процесу і наукової діяльності.

Під час виконання складних професійних завдань бібліотекарою, крім суто бібліотечних знань, необхідно володіти і мати сучасні компетентнісні підходи, він має бути здатним аналізувати, оцінювати, порівнювати, структурувати інформацію, логічно мислити, вміти працювати в команді, вирішувати проблеми різного ступеня складності, комунікувати з користувачами, проявляти ініціативу, творчі здібності, креативність, а також постійно підвищувати свій освітній рівень, виявляти готовність до нової професійної ролі в тій чи іншій сфері діяльності, зміни власного інформаційного образу. Вважається, що чим складніші завдання може вирішувати певний спеціаліст, тим вищою компетентністю він володіє, тим коротше шлях до досягнення цілей сталого розвитку, що дозволяє задовольнити науково-освітні інформаційні потреби здобувачів вищої освіти.

До прикладу, у Науковій бібліотеці Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (НЮУ ім. Ярослава Мудрого) компетентний бібліотекар майстерно володіє знаннями, вміннями й навичками, які відповідають вимогам підготовки сучасного юриста. Професійні компетенції бібліотекарів включають знання документів і каналів наукової комунікації, навик роботи з бібліографічними даними й аналітико-синтетичної обробки інформації, володіння методами пошуку в інформаційно-пошукових системах і БД. Крім вузькопрофесійних знань у межах бібліотечної професії, він обізнаний у суміжних галузях і сферах діяльності, а саме: ІТ, правознавство, культурологія, психологія, соціологія, педагогіка тощо.

Останнім часом для представників бібліотечної професії надзвичайно важливим є вдосконалення знань про БД і наукометричні платформи, проведення інформаційних заходів із наукометричного просвітництва молодих вчених, формування у них цифрових знань, досвіду працювати у Scopus і Web of Science тощо. Зокрема, на сайті бібліотеки [5] для учених, аспірантів, викладачів розташовані інформаційно-бібліографічні ресурси, які містять відомості щодо науково-дослідної діяльності, питань атестації наукових кадрів, порядку присвоєння вчених звань науково-педагогічним працівникам, оформлення дисертаційних досліджень тощо ("На допомогу організації науково-дослідної роботи", "Успішний аспірант", "Визначити індекс УДК са-

мостійно”, “Як надіслати статтю до eNLAUIR”, “Професійний нетворкінг: як розширити мережу наукових контактів!” та ін.); містять інформацію стосовно наукометричних баз, інструкції з реєстрації у БД і корегування авторських профілів, наукометричних показників та інструментів, рейтингу університету тощо (“Наукометрія. Бібліометрія”, “Облік публікацій вчених НЮУ ім. Ярослава Мудрого в Scopus та Web of Science за кафедрами університету”, “Публікації вчених НЮУ ім. Ярослава Мудрого в міжнародних наукометричних базах, проіндексовані за місяць”, “Бібліометричні профілі науковців університету” та ін.).

Інноваційним аспектом діяльності бібліотеки як інформаційного центру надання нових знань стала наукометрична аналітика, практика використання БД наукового цитування, у тому числі: з пошуку публікацій авторів; приєднання публікацій і посилань до авторського профілю; ідентифікації організації у публікаціях автора; визначення індексу цитованості та індексу Хірша автора, а також визначення імпаکت-фактора журналів, у яких публікується автор, реєстрації авторських профілів Publons, ORCID, Google Scholar і наповнення їх публікаціями, тематичного пошуку інформації та підбору публікацій у Scopus і Web of Science, можливостей систематизації знайдених публікацій у Scopus і Web of Science за допомогою референс-менеджерів ENDNOTE і Mendeley тощо.

Спираючись на це, і задля наукометричного просвітництва науковців і формування цифрової грамотності студентів, у бібліотеці створено та функціонують клуб “Scientometrics Club” та міні-студія “#Cyfra_Library”. У межах їх діяльності проводяться різноманітні онлайн та офлайн інформаційно-бібліографічні заходи: тренінги, презентації, дискусії, майстер-класи, дні інформації, дні науки, інтерактивні лекції та ін.

До цього варто додати, що ще одним важливим напрямком діяльності бібліотеки є представлення інноваційного образу та її ресурсів у соціальних мережах Facebook (2573 підписчика), Instagram (1592), LinkedIn (1009), Telegram (453). Щоденна фахова, творча робота бібліотекарів у соціальних мережах привертає увагу користувачів до бібліотечних фондів, ресурсів, цікавих заходів; сторінка бібліотеки в соціальній мережі є необхідним, привабливим, мобільним додатком, завдяки

якому з’являється можливість отримати якісний цифровий контент. Для комунікації з науково-педагогічними працівниками університету з питань наукометричного просвітництва існують закриті групи у Facebook “Наукометрична граматики” (122 учасника), Viber “Наукометрія для науковця” (100) та Telegram “Служба наукометрії та бібліометрії” (33).

Підсумовуючи зазначимо, що у сучасних умовах прагнення до інноваційності, змістовності, ефективності діяльності, змінюється інформаційний образ бібліотеки університету, а фахівець бібліотечної справи стає фасилітатором (Facilitation) – людиною, яка забезпечує успішну групову комунікацію у середовищі сучасного університету, допомагає вирішувати проблеми різної складності. Крім того, у процесі бібліотечної діяльності інноваційною характеристикою її інформаційного образу виступає менторство, або менторінг, – процес передачі знань, навичок, вмінь, а ментор як досвідчений професіонал стає експертом у своїй галузі, передає практичний досвід, ділиться своїми знаннями, надихає, підтримує, стимулює до нововведень. Крім того, існуючий досвід бібліотек з формування професійного Workplace і модерного інформаційного освітньо-наукового середовища університету сприяє створенню атмосфери відкритості, доступності, інноваційності, розкриває інформаційний образ бібліотеки як сучасного структурно-функціонального центру ЗВО.

Джерела та література:

1. Top 100 Global Innovators 2021. 10-year anniversary edition. *Clarivate*. URL: https://clarivate.com/wp-content/uploads/dlm_uploads/2021/02/Top_100_Global_Innovators_2021.pdf (Last accessed: 28.09.2021).
2. Гартнер: цифровые тренды 2021. Центр международной торговли. URL: <https://corp.wtcmoscow.ru/services/international-partnership/actual/gartner-tsifrovye-trendy-2021/> (дата обращения: 28.09.2021).
3. Коржик Н. Професійні компетенції бібліотекаря XXI століття. *Вісник Книжкової палати*. 2017. № 6. С. 12–14.
4. Digital Workplace меняет привычное понимание рабочего места. *Digital Design*. URL: <https://digdes.ru/products/digital-workplace> (last accessed: 28.09.2021).
5. Наукова бібліотека Національного юридичного університету імені

Ярослава Мудрого : офіц. сайт. URL: <http://library.nlu.edu.ua> (дата звернення: 28.09.2021).

LIBRARY OF THE MODERN UNIVERSITY: THE CHANGE OF INFORMATION IMAGE

Nadija Pasmor,

ORCID: 0000-0001-5347-4005

PhD (Pedagogy), Directress of the Scientific Library,
Yaroslav Mudryi National Law, Scientific Library

Olga Samofal,

Chief of the Information and Bibliographic Department,
Yaroslav Mudryi National Law, Scientific Library

The article considers some aspects of library transformation of the modern university, provides a brief analysis of global trends such as digitalization, openness, new teaching methods, transfer of innovations that affect the change of the information image of library. It is confirmed that the formation of an innovative environment, information resources and workplace in a modern university creates an atmosphere of openness to new ideas, stimulates an innovative, creative attitude to solving problems of library-information support of the educational-scientific process of Higher Education Institution.

Keywords: *competence, innovative library, Workplace, facilitator, scientometric education, Scientific Library of the Yaroslav Mudryi National Law University.*